

POSTANOWIENIE

Dnia 19 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania W. M.

przeciwko Wojewódzkiemu Zespołowi do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności
w [...]

o ustalenie stopnia niepełnosprawności,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 19 kwietnia 2023 r.,

skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 26 kwietnia 2022 r., sygn. akt V Ua 6/22,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**2. adwokat A. K. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu
Okręgowego w Białymstoku 120 (sto dwadzieścia) złotych
tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej
skarżącemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym, przy czym
kwotę tę należy podwyższyć o obowiązującą stawkę podatku
VAT.**

UZASADNIENIE

Orzeczeniem z dnia 6 lutego 2020 r. Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w B. uznał W. M. za osobę niepełnosprawną w stopniu znacznym na okres do dnia 28 lutego 2023 r., o symbolu przyczyny niepełnosprawności 08-T i 10-N. Dnia 30 marca 2020 r. Wojewódzki Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w [...] utrzymał w mocy zaskarżone ww.

orzeczenie Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w B. Odwołanie od tego orzeczenia wniósł W. M., wskazując, że stan jego zdrowia jest gorszy, niż wynika to z orzeczeń zespołów i powinien zostać zakwalifikowany do znacznego stopnia niepełnosprawności na stałe, w tym z powodów okulistycznych.

Wyrokiem z dnia 10 stycznia 2022 r. Sąd Rejonowy w Białymstoku Wydział VI Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżone orzeczenie i poprzedzające je orzeczenie Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w B. z dnia 6 lutego 2020 r., w ten sposób, że zaliczył W. M. do osób o znacznym stopniu niepełnosprawności na okres do dnia 28 lutego 2023 r. o symbolu przyczyny niepełnosprawności 04-0, 08-T oraz 10-N (pkt I); w pozostałym zakresie odwołanie oddalił (pkt II); zniósł wzajemnie pomiędzy stronami koszty procesu (pkt III) oraz nakazał wypłacić ze Skarbu Państwa koszty tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Wyrokiem z dnia 26 kwietnia 2022 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych na skutek apelacji W. M. od wyroku Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 10 stycznia 2022 r. oddalił apelację i nakazał wypłacić pełnomocnikowi koszty zastępstwa procesowego tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu za II instancję. W ocenie Sądu Okręgowego Sąd pierwszej instancji wydał trafne orzeczenie, znajdujące oparcie w zebranych w sprawie materiale dowodowym i obowiązujących przepisach prawa. W rozpoznawanej sprawie Sąd Rejonowy uczynił podstawą swego rozstrzygnięcia opinie biegłych lekarzy z zakresu: neurologii, gastrologii, okulistyki i psychiatrii. W ocenie Sądu Okręgowego brak było podstaw do kwestionowania mocy dowodowej tych opinii, które zawierały rzetelne informacje. Opinie zostały wydane po wykonaniu wszechstronnych czynności medycznych, zebraniu wywiadu, przeprowadzeniu badań przedmiotowych oraz analizy akt sprawy. Sąd Okręgowy wskazał, że postępowanie dowodowe zostało przeprowadzone przez Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy, a zebrany materiał dowodowy został właściwie oceniony w aspekcie znajdującego zastosowanie w sprawie prawa materialnego tj. z art. 2 pkt 10, art. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a także § 32 ust. 4, § 3 ust.

5 Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 26 kwietnia 2022 r. wniósł W. M., zarzucając zaskarżonemu orzeczeniu naruszenie przepisów postępowania, a to art. 382 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 327¹ § 1 pkt 1 k.p.c. poprzez nie rozpoznanie przez Sąd II instancji zarzutu naruszenia ustawowych reguł oceny dowodów, a przy tym automatyczne zaaprobowanie przez ten Sąd oczywiście wniosków opinii uzupełniającej biegłego z zakresu gastrologii (k. 654 - 656 akt) co do tego, że „schorzenie układu pokarmowego o symbolu 08-T ma charakter umiarkowany, gdyż brak jest danych na istotne pogorszenie przebiegu choroby”, w okolicznościach, gdy: po pierwsze - już zaskarżone orzeczenie Miejskiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności z dnia 6 lutego 2020 r., znak [...] (k. 83 akt) oraz Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności z dnia 30 marca 2020 r., znak [...] zaliczały W. M. do osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym z przyczyn 08-T oraz 10-N, toteż opinia biegłego wydana wskutek odwołania od orzeczenia nie powinna pogarszać sytuacji prawnej zainteresowanego; po drugie - w aktach sprawy znajduje się dokumentacja medyczna potwierdzająca, że w okresie od daty ostatniego orzekania o niepełnosprawności, tj. 13 sierpnia 2015 r. (k. 97 akt) doszło do znaczącego pogorszenia się stanu zdrowia gastrycznego W. M. (k. 233, 242, 277, 697 akt); po trzecie - sam biegły w opinii podstawowej z dnia 16 listopada 2020 r. (k. 415 akt) wskazał: „w przebiegu choroby jak dotychczas nie uzyskano zadowalającej poprawy, co potwierdza również zaświadczenie z Poradni Gastroenterologicznej [...] rokowanie co do wyleczenia choroby jelit jest niepomyślne, na co wskazuje jej dotychczasowy powikłany przebieg, analiza wykonanych badań diagnostycznych oraz niezadowalająca skuteczność leczenia”, co doprowadziło do błędnego orzeczenia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności z powodu schorzenia o symbolu 08-T, w sytuacji, gdy zgromadzony w sprawie materiał dowodowy już *prima facie* potwierdzał przesłanki znacznego stopnia niepełnosprawności z powyższej przyczyny oraz naruszenie prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie przepisów art. § 3 ust. 5 w zw. z § 32 ust. 4 Rozporządzenia Ministra

Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o stopniu niepełnosprawności, które wyrażało się orzeczeniem o czasowej niepełnosprawności W. M., w okolicznościach, gdy trzy z czterech stwierdzonych u niego schorzeń czyni go niesamodzielnym i brak jest szans na poprawę jego stanu zdrowia w zakresie tych schorzeń - co przy prawidłowym zastosowaniu wymienionych przepisów powinno skutkować wydaniem bezterminowego orzeczenia o niepełnosprawności.

Skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 26 kwietnia 2022 r. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd II instancji oraz o zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym. We wniosku o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej skarżący wskazał na oczywistą zasadność skargi z uwagi na to, że Sąd Rejonowy w Białymstoku dopuścił się obrazy przepisów prawa materialnego (§ 3 ust. 5 w zw. z § 32 ust. 4 Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o stopniu niepełnosprawności), którego to uchybienia nie usunął Sąd Okręgowy w Białymstoku. Uchybienie wyrażało się niewłaściwym zastosowaniem ww. przepisów oraz orzeczeniem o czasowej niepełnosprawności W. M., w sytuacji, gdy trzy z czterech potwierdzonych u niego schorzeń determinują jego trwałą niesamodzielną, co do której w świetle opinii sądowo-lekarskich brak jest szans na poprawę stanu zdrowia. Prawidłowe zastosowanie przepisów do okoliczności wynikających z dokumentacji medycznej i opinii sądowo-lekarskich powinno skutkować bezterminowym orzeczeniem o niepełnosprawności.

W przedmiotowej sprawie odpowiedź na skargę kasacyjną nie została złożona.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podstawy skargi kasacyjnej, zważywszy na zgłoszoną przesłankę przedsądu, nie upoważniają do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenie faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.), a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi

stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). W rezultacie oczywiście uzasadnione nie mogą być podstawy skargi wywodzone z naruszenia art. 233 § 1 k.p., czego skarżący ma świadomość. Sąd Najwyższy nie ma uprawnień do kontroli prawdziwości ustaleń faktycznych, czy oceny wszechstronnego rozważania materiału dowodowego. Nie można zatem w ramach art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. twierdzić, że zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c.

Powołane zaś przez stronę skarżącą postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., III CSK 150/19, w którym wyjątkowo wskazano na możliwość oparcia skargi kasacyjnej na podstawie art. 233 k.p.c. z uwagi na dopuszczenie się przez Sąd II instancji rażącego naruszenia reguł postępowania dowodowego i widocznego wadliwego rozpoznania sprawy, które doprowadziło do jaskrawo niesprawiedliwego rozstrzygnięcia i pokrzywdzenia strony, nie znajduje zastosowania w przedmiotowej sprawie. Z treści zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku nic podobnego nie wynika. Wywiedzenie, że występuje taka sytuacja, należy do podmiotu wnoszącego skargę kasacyjną i przekonania Sądu Najwyższego na etapie kwalifikowania skargi do przyjęcia do rozpoznania, że ma się do czynienia z takim wyjątkowym wypadkiem.

Analiza akt sprawy, zważywszy na zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego (§ 32 ust. 4 w zw. z § 3 ust. 5 Rozporządzenia Ministra Gospodarki. Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o stopniu niepełnosprawności) nie daje podstaw do uznania, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Bezsprzeczna słuszność skargi kasacyjnej powinna być dostrzegalna *prima facie*, bez wdawania się w drobiazgowe badanie podstaw zaskarżenia. Po zapoznaniu się z uzasadnieniem rozstrzygnięć Sądów obu instancji deklarowana przez skarżącego oczywista zasadność środka odwoławczego nie jest dostrzegalna. Oznacza to, że Sąd Najwyższy w ramach art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie ma podstaw do przyjęcia skargi kasacyjnej.

Powszechnie przyjmuje się, że oczywista trafności skargi kasacyjnej ma miejsce wówczas, jeśli dla przeciętnego prawnika, jest ona niewątpliwa, z góry widoczna, bez potrzeby głębszej analizy stosunku prawnego oraz bez sprawdzania i oceny dowodów. Ponieważ postępowanie przed sądem apelacyjnym jest dalszym ciągiem merytorycznego rozpoznania sprawy (art. 382 k.p.c.), to sąd ten powinien

dokonać samodzielnej oceny wyników postępowania dowodowego przeprowadzonego przez sąd pierwszej instancji i poczynić własne ustalenia faktyczne oraz w uzasadnieniu swojego orzeczenia zdać szczegółową relację z oceny zgromadzonego materiału i dokonanych ustaleń (art. 328 § 2 k.p.c.), przy uwzględnieniu charakteru i treści orzeczenia drugoinstancyjnego (art. 391 § 1 k.p.c.) oraz rodzaju zarzutów i wniosków apelacyjnych (art. 378 § 1 k.p.c.). Sąd odwoławczy sprostął temu obowiązкови. Jednakże wskazać należy, że granice swobodnej oceny dowodów może naruszyć tylko dowolna ocena zebranego materiału, brak wszechstronnej oceny wszystkich istotnych dowodów lub ich ocena sprzeczna z zasadami logicznego powiązania wniosków z ustalonym stanem faktycznym, lub z doświadczeniem życiowym (por. wyrok z dnia 19 czerwca 2001 r., II UKN 423/00, OSNP 2003 nr 5, poz. 37). W niniejszej sprawie Sąd Rejonowy w Białymstoku dokonał ustaleń faktycznych w sposób niewadliwy, a zebrane dowody ocenił i rozważył wszechstronnie i przekonująco, przyjmując na podstawie opinii biegłych (neurologii, gastrologii, okulistyki i psychiatrii), że wnioskodawca w aspekcie stopnia naruszenia sprawności organizmu ocenianego przez pryzmat sumy stwierdzanych schorzeń spełnia warunki do zaliczenia go do znacznego stopnia niepełnosprawności na czas określony. Ocena opinii biegłych jak i całego materiału sprawy należy do Sądu. Niepełnosprawność należy do stanu faktycznego sprawy, natomiast o kwalifikacji prawnej decyduje sąd, a nie biegły. W sprawie decydował ostatecznie Sąd powszechny, bowiem niepełnosprawność a także niezdolność do samodzielnej egzystencji mają znaczenie prawne.

W skardze kasacyjnej pełnomocnik wnioskodawcy nie kwestionuje zaliczenia W. M. do znacznego stopnia niepełnosprawności, a stawia pod znakiem zapytania jedynie czas, wskazując na konieczność bezterminowego orzeczenia o niepełnosprawności z uwagi na to, że trzy z czterech potwierdzonych u niego schorzeń determinując jego trwałą niesamodzielność. Z tym że – co należy podkreślić – owe trzy schorzenia zostały zakwalifikowane w stopniu umiarkowanym. Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych ustala się trzy stopnie niepełnosprawności, które stosuje się do realizacji celów określonych ustawą tj.: znaczny, umiarkowany i lekki. W przedmiotowej sprawie W. M. został uznany za

osobę niepełnosprawną w stopniu znacznym. Stosownie do art. 4. ust. 1 ww. ustawy do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Z kolei według § 3 ust. 5 Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności stopień niepełnosprawności osoby zainteresowanej orzeka się na czas określony lub na stałe. W przedmiotowej sprawie stopień niepełnosprawności został orzeczony na czas określony tj. do dnia 28 lutego 2023 r. Biorąc natomiast pod uwagę brzmienie § 32 ust. 4 ww. Rozporządzenia, orzeczenie może zawierać więcej niż jeden symbol przyczyny niepełnosprawności, a nie więcej niż trzy symbole schorzeń, które w porównywalnym stopniu wpływają na zaburzenie funkcji organizmu. Nie budzi wątpliwości, że orzeczenie zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności jest decyzją administracyjną (por. uchwały składu siedmiu sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia: 8 listopada 1999 r., OPS 12/99, ONSA 2000 nr 2, poz. 47, 2 grudnia 2002 r., OPS 11/02, ONSA 2003 nr 3, poz. 86, postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 7 lutego 2001 r., I SA 2585/00, z glosą M. Stahl, OSP 2002 nr 1, poz. 11, uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2011 r., I UZP 4/11, OSNP 2012 nr 9-10, poz. 121), więc orzeczeniem swym zespół orzekający w zakresie określenia niepełnosprawności jest związany (art. 110 k.p.a.). Należy podkreślić, że zasada zaliczania osoby niepełnosprawnej do jednego tylko z trzech stopni niepełnosprawności (art. 1 pkt 1 ustawy) wyłącza jednoczesne istnienie w porządku prawnym orzeczeń ustalających niepełnosprawność tej samej osoby w różnym stopniu. Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych wynika, że przedmiotem rozstrzygnięcia (orzekania) w sprawie o ustalenie stopnia niepełnosprawności jest ustalenie, czy dana osoba jest niepełnosprawna w stopniu znacznym, umiarkowanym lub lekkim (okresowo lub na stałe), bez wymagania wskazania przyczyny niepełnosprawności. W konsekwencji o stopniu niepełnosprawności decydują kryteria określone w art. 4 ustawy,

natomiast symbole oznaczane są poza standardami kwalifikowania do stopnia niepełnosprawności (art. 6c ust. 9 ustawy w związku z § 29-31 Rozporządzenia). Stopień niepełnosprawności wyznaczany jest przez standardy w zakresie kwalifikowania do stopnia niepełnosprawności, natomiast symbole przyczyny niepełnosprawności zawarte w orzeczeniu o niepełnosprawności mają - zgodnie z określeniem § 32 ust. 3 Rozporządzenia - odzwierciedlać rozpoznanie uszkodzenia lub choroby, która niezależnie od źródła jej powstania powoduje zaburzenia funkcji organizmu oraz ograniczenia w wykonywaniu czynności życiowych i aktywności społecznej osoby zainteresowanej. Ustawa określa stopnie niepełnosprawności co porządkuje kwestie prawne, definiuje niezdolność do samodzielnej egzystencji, która oznacza naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym zaspokajanie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikację (art. 4 ust. 4 ustawy). Chodzi tu o indywidualną sprawność osoby (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 września 2021 r., II USK 264/21). Nie mniej jednak zgodnie z ww. uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2011 r., I UZP 4/11, w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności można wymienić wiele symboli przyczyn niepełnosprawności uzasadniających zakwalifikowanie do różnych stopni niepełnosprawności, jeżeli taka potrzeba wynika ze wskazań ułatwiających funkcjonowanie osoby niepełnosprawnej (art. 6b ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych w związku z § 5 ust. 1 pkt 2, § 13 ust. 2 pkt 13 oraz § 15 i 32 ust. 3 i 4 Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności).

W ocenie Sądu Najwyższego ustalenia Sądu drugiej instancji, a także wyprowadzane przez Sąd wnioski pozostają słuszne. Ustalono bowiem, że jedynie schorzenie neurologiczne uzasadnia ustalenie znacznego stopnia niepełnosprawności, ale w ocenie biegłego neurologa schorzenie to nie jest pozbawione możliwości poprawy, gdyż wynika głównie z udaru, a dolegliwości z tego powodu z upływem czasu i rehabilitacji mogą ulec zmniejszeniu. Opinia neurologiczna z dnia 8 października 2020 r. nie była kwestionowana w

przedmiotowym postępowaniu. Choć na etapie skargi kasacyjnej pełnomocnik skarżącego wskazał na to, że Sąd II instancji – uwzględniając zarzuty apelacji – winien bezterminowo orzec o niepełnosprawności W. M. w stopniu znacznym ewentualnie na bezterminowe orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym, to każda ze wskazanych powyżej konfiguracji – zdaniem Sądu Najwyższego – ingeruje w opinie biegłych lekarzy, które odnosiły się do kryteriów § 32 ust. 1 pkt 4 Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności. Konkluzje opinii biegłych nie pozwalały na ustalenie bezterminowego znacznego stopnia niepełnosprawności.

Należy wyakcentować okoliczność in fine, że w wypadku – jak wskazywano w skardze kasacyjnej – gdy stan zdrowia gastrycznego W. M. uległ znacznemu pogorszeniu, istnieje możliwość złożenia nowego wniosku o ustalenie stopnia niepełnosprawności – z uwzględnieniem tychże konstatacji.

Nie znajdując podstaw do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji. O kosztach pomocy prawnej udzielonej z urzędu rozstrzygnięto na podstawie § 4 ust. 3, § 15 ust. 2, § 16 ust. 4 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 18).

[SOP]

[ms]

